

Спогади про батька-остарбайтера

Мій батько, Василь-Федір Середа, народився на хуторі В'юниця, що належав до с. Підлужне, в родині звичайних селян, Середи Сави Лук'яновича та Євдокії Іванівни, 17 листопада 1921 року. Подружжя свого сина назвало Василем. Але згодом з'ясувалося, що священник помилково записав Федором. І так йому судилося прожити свої 72 роки у двох іменах

Дитинство хлопчика минало весело, радісно, тому що він для трьох старших сестер Анастасії, Стефанії і Ганки був потіхою. Та й батько гордився, що в нього підростає син. Навчався в Підлужненській початковій школі, де майже всі предмети викладалися польською мовою. Хлопець зростав, навчався грамоти і допомагав батькові господарювати, як це водилося в селі.

У розмірений ритм життя увірвалася немилосердна війна. Вона докотилася і до тих кількох хатинок на хуторі В'юниця, де жила родина Сави Середи.

Коротко хочу розповісти про трагедію, яка сталася у квітні 1942 р. Ця найстрашніша подія, напевно, довго ще згадуватиметься старожиллами с. Підлужне. Фашистські окупанти зігнали всіх жителів села під польський костел. Сторожові пси могли будь-якої миті кинутися вдогонку за втікачами. Німецькі солдати примусово поставили жінок і дітей в один ряд, а молодих хлопців і чоловіків - в інший.

На дереві прикріпили петлю, щоб вішати людей. За наказом західноєвропейських загарбників приречені на загибель повинні були одягати петлю собі на шию, після чого бездушні виконавці злочину вибивали табуретку чоботом з-під ніг чергової жертви. Жіночий крик і дитячий плач, здавалося, було чути за кілька кілометрів. Гітлерівські кати мали намір загнати всіх людей у костел і спалити, а молодих чоловіків відправити на каторжні роботи в Німеччину. Але ніхто ключів їм не приніс від костела...

Німецькі окупанти багато жителів Підлужного посадили в товарняк і, наче рабів, повезли в Райх. Василь-Федір там працював у якогось бауера: доїв корів, годував і пас худобу. Важко було жити на чужині. Чотирнадцятирічний хлопець не раз згадував домівку. Хотілося до батьків, сестер. Цілоденна праця зранку до вечора виснажувала сили.

Найбільша проблема - це незнання мови. Доводилося розмовляти жєстами, як це роблять німі. Згодом потроху навчився розуміти деякі німецькі слова. До Німеччини забрали і батькову сестру Стефанію. Вона там працювала на заводі. За їжу була печена ріпа і шматок хліба.

Після закінчення війни остарбайтери повернулися додому. Дорога тривала кілька місяців: виїхали в кінці травня, а прибули в рідні краї наприкінці жнив.

Дуже хотілося до родини. Але на батьківщині за перебування в Німеччині можна було загри-

Федір Середа

міти в сибірські нетрі за нібито зраду. На щастя, цього не сталося. Довелося батькові служити в Радянській армії аж 5 із половиною років. Отож всі свої молоді літа провів на чужині. Повернувся на свій рідний хутір В'юниця вже дорослим, змужнілим. Зустрів свою половинку - Софію Мельник. Одружився. Збудували разом свою хатину і виховали трьох доньок - Євгенію, Любов і мене. Був єдиний син Олександр, але йому судилося прожити тільки 6 років. Все своє життя батько плакав за сином.

Єдиним місцем роботи і взимку, і літом в нього був ліс. Мав 35 років трудового стажу.

Спогади про його життя - це розповідь і про ті події, які відбувалися в моєму рідному селі.

Тетяна СЕРЕДА, с. Підлужне
(із книги А.Карп'юка
"Підлужне і навколишні села")